

SOCIALINĖS PARAMOS, TEIKIAMOS UKRAINOS KARO PABĖGĖLIAMS, ANALIZĖ

Lijana Simsonienė, Aristida Čepienė

Šiaulių valstybinė kolegija

Anotacija. Straipsnyje nagrinėjama socialinė parama, besitęsiant Rusijos agresijai, teikiama Lietuvoje Ukrainos karo pabėgėliams, susiduriantiems su įvairiais iššūkiais bandant prisitaikyti prie naujos aplinkos. Tyrimo metu siekta išsiaiškinti piniginės paramos pobūdį, identifikuoti socialinių paslaugų prieinamumą bei išryškinti socialinės paramos poreikį. Taip pat įvertinti, kaip paramos pobūdis kinta priklausomai nuo Ukrainos karo pabėgėlių buvimo trukmės Lietuvoje. Empirinio tyrimo duomenys surinkti anketinės apklausos metodu. Tyrimo imtis – 118 vyresnių nei 18 metų Ukrainos karo pabėgėlių, gyvenančių Šiauliuose. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad nors didžioji dalis respondentų pasinaudojo teikiamomis socialinėmis paslaugomis, piniginės paramos pasiskirstymas išlieka netolygus: beveik pusė respondentų nesinaudojo jokia pinigine parama, tik daugiau nei penktadalis respondentų gauna piniginę socialinę pašalpą ir būsto nuomos dalies kompensacijas, o šeštadalis – vienkartinę įsikūrimo išmoką. Respondentai, auginantys vaikus, gauna išmokas vaikams, tačiau kitomis išmokomis naudojosi tik pavieniai asmenys. Išskirta, kad karo pabėgėliai dažniausiai naudojosi bendrosiomis socialinėmis paslaugomis: informavimu ir konsultavimu, transporto organizavimo paslauga, tačiau absoliučiai daugumai neprireikė nei socialinės priežiūros, nei socialinės globos paslaugų. Tyrimu atskleista, kad socialinės paramos poreikiai yra glaudžiai susiję su karo pabėgėlių socialine integracija ir padėtimi darbo rinkoje, akcentuojant būsto išlaidų kompensacijas, maisto korteles, lietuvių kalbos kursus ir pagalbą įsidarbinant.

Reikšminiai žodžiai: karo pabėgėliai, pabėgėliai, socialinė parama, socialinės paslaugos

Įvadas

Didžiausią pabėgėlių humanitarinę krizę Europoje sukėlė 2022 m. vasario 24 d. pradėtas Rusijos Federacijos karas. Dėl Rusijos agresijos pradėti kariniai veiksmai prieš Ukrainą sukėlė didžiausią srautą (nuo Antrojo pasaulinio karo) žmonių, ieškančių pagalbos už savo šalies ribų. Praėjus dvejiems metams nuo karo pradžios, tebevykstant karui Ukrainoje, milijonai pabėgėlių vis dar priversti bėgti svetur ir prisitaikyti prie suteikusių prieglobstį šalių papročių ir tradicijų (Długosz, 2023). Daugiau nei 7,7 mln. Ukrainos gyventojų pabėgo iš savo valstybės daugiausia į Rytų Europos šalis (Konstantinov ir kt., 2022). Nuo invazijos į Ukrainą pradžios, Lietuvos migracijos departamento MIGRIS duomenimis, Lietuvoje iš viso registruota daugiau nei 85 tūkst. karo pabėgėlių (Oficialiosios statistikos portalas, 2024). Šis skaičius nurodo priverstinių migrantų srautą ir krūvio intensyvumą, tenkanti institucijoms ir nevyriausybinėms organizacijoms (toliau – NVO), kurios rūpinasi, kaip padėti karo pabėgėliams. Vyriausybės nutarimu (Dėl laikinosios apsaugos Lietuvos Respublikoje užsieniečiams suteikimo, 2022), Lietuvoje nuo 2022 m. kovo 4 d. visiems Ukrainos piliečiams, užsiregistravusiems Migracijos departamente, skiriama kolektyvinė apsauga, kuri suteikia teisę dirbti, gauti teisinę, emocinę pagalbą, sveikatos priežiūros, švietimo paslaugas ir teisę į socialinę paramą.

Vyriausybės pastangos patenkinti būtinuosius pragyvenimo poreikius bėgantiems nuo karo Ukrainos piliečiams užtikrinamos per savivaldybes, NVO, teikiant įvairias kompensacijas, socialinę paramą ir kitokio pobūdžio humanitarinę pagalbą (Socialinė parama ukrainiečiams, 2024). Socialinės paramos sistema užtikrina gaunančių paramą asmenų socialinę integraciją, atskirties prevenciją, tinkamą gyvenimo lygį, galimybę gyventi oriai, skatina savarankiškumą (Žalimienė ir Dunajevs, 2015). Todėl socialinės paramos formos pasirinkimas yra esminis klausimas – pasirinkus tinkamą socialinės paramos formą, karo pabėgėliai gaus reikiamą pagalbą, parama padės sušvelninti krizę ir pradėti naują gyvenimą, integruojantis į priimančią visuomenę.

Humanitarinė krizė suaktyvino ir mokslininkų bendruomenę, kuri ėmė analizuoti ir vertinti šios krizės pasekmes bei ieškoti efektyvių sprendimų. Moksliniuose tyrimuose nagrinėtos ne tik konflikto priežastys ir padariniai, bet ir įvairūs aspektai, susiję su karo pabėgėlių gyvenimu ir poreikiais. Lietuvos mokslininkai, pavyzdžiui, Bacys (2018), savo tyrimuose analizavo Rusijos ir Ukrainos konfliktą informacinio karo, vykdomo socialiniuose tinkluose, kontekste. Buzarovas (2023) nagrinėjo Ukrainos migrantų integracijos procesų kokybinius aspektus. Mokslinių darbų, kurie nagrinėtų karo pabėgėliams teikiamų socialinių paslaugų ypatumus, jų poreikį, kol kas dar labai nedaug. Socialinė parama dažniausiai analizuojama pagal išlaidų lygį, taiklumą, administravimo ypatumus (Žalimienė ir Dunajevs, 2015; Bitinas ir kt., 2020; Lazutka ir Navickė, 2020; Skučienė ir Vilkoitytė, 2023). Taip pat autoriai (Matulionytė ir Navickė, 2018; Guogis, 2023; Vencius, 2023) tyrinėjo piniginės socialinės paramos nepaėmimo problemą.

Tuo metu užsienio mokslininkai savo tyrimuose pagrindinį dėmesį skyrė Ukrainos karo pabėgėlių fizinei ir psichinei sveikatai (Oviedo ir kt., 2022; Chaaya ir kt., 2022; Echterhoff ir kt., 2022; Buchcik ir kt., 2023).

Holovko ir Zvonaras (2022) nagrinėjo socialinių paslaugų teikimą Ukrainos viduje perkeltiems asmenims. Długosz (2023) atliko svarbų tyrimą apie Ukrainos karo pabėgėlių integraciją į priimančias šalis. Jo analizė leidžia suprasti, kaip šios bendruomenės prisitaiko prie naujų aplinkos sąlygų ir kaip joms galima padėti efektyviau integruotis į naują visuomenę. Holovko ir Korolyk-Boyko (2022) nagrinėjo Ukrainos karo pabėgėlių padėtį Italijoje ir analizavo „Carito“ asociacijos veiklą, teikiant paramą. Tad kyla šie **problemniniai tyrimo klausimai**: kaip karo pabėgėliai prisitaiko prie savo kasdienybės? Kokiomis piniginėmis socialinės paramos išmokomis jie naudojasi? Kokias socialines paslaugas jie gauna? Kokie yra karo pabėgėlių socialinės paramos poreikiai užsitęsusio karo akivaizdoje? Nagrinėjamo **tyrimo objektas** – socialinė parama, teikiama Ukrainos karo pabėgėliams. **Tikslas** – išanalizuoti teikiamą socialinę paramą Ukrainos karo pabėgėliams. **Uždaviniai**: 1) nustatyti, kokią piniginę socialinę paramą gauna Ukrainos karo pabėgėliai; 2) išskirti Ukrainos karo pabėgėlių gaunamas socialines paslaugas; 3) atskleisti socialinės paramos poreikį. Tyrimo hipotezė: tikėtina, kad karo pabėgėliai, esantys Lietuvoje ilgiau nei dvejus metus, labiau linkę naudotis socialinėmis paslaugomis nei pinigine socialine parama.

Tyrimo metodai: duomenų rinkimo ir duomenų apdorojimo (analizės) metodai – mokslinės ir teisinės, statistinės literatūros analizė. Tyrimo duomenims surinkti taikytas anketinės apklausos metodas. Empirinio tyrimo duomenys išanalizuoti, naudojant aprašomąją statistiką, grafinį vaizdavimą ir koreliacinės analizės metodus. Duomenys apdoroti, naudojant statistinių duomenų analizės apdorojimo paketą *PSPP* 0.7.8. ir „MS Excel 2016“ programą.

Tyrimo metodika ir tiriamieji

Siekiant išsiaiškinti, kokia socialinė parama teikiama Ukrainos karo pabėgėliams Šiaulių mieste, pasirinktas duomenų rinkimo metodas – kiekybinis tyrimas, naudojant anketinę apklausą. Pasak Regmio ir kt. (2016), anketinė apklausa taikoma, siekiant išsiaiškinti daugumos respondentų nuomonę, kai tiriamas reiškinys susijęs su žmonių poreikiais, interesais ir pan. Taikant šį metodą, gauti rezultatai yra logiški, statistiniai ir nešališki ir apibendrinami didesnei populiacijai. Tai pabrėžia objektyvumą ir atkuriamumą, o tyrėjas gali lengvai pasiekti savo tikslą (Mohajan, 2020).

Tyrimo rezultatai gaunami skaičiais, todėl empirinio tyrimo gauti duomenys apdoroti, naudojant statistinių duomenų analizės apdorojimo paketą *PSPP* 0.7.8. Gauti empirinio tyrimo duomenys išanalizuoti, naudojant aprašomąją statistiką, sukūrus naują kintamąjį, grupuojant kintamuosius ir nustatant ryšius tarp dviejų kintamųjų. Hipotezei ir dviejų kintamųjų nepriklausomumui patikrinti naudotas Chi-kvadrato testas (χ^2), pasirinktas 0,05 reikšmingumo lygmuo ($p < 0,05$). Kintamųjų ryšių stiprumui nustatyti naudotas Pirsono (*Pearson*) koreliacijos koeficientas. Silpnas koreliacijos ryšys, kai $r \leq 0,5$, vidutinis, kai $0,5 < r \leq 0,7$, stiprus, kai $r > 0,7$.

Apibendrinimo metodu, pasak Braymano (2008), nusakomi bendrieji teiginiai, dėsningumai, principai, kai, nagrinėjant tyrinėjamą klausimą, apibendrinama naudota literatūra ir pristatomi gauti empiriniai tyrimo duomenys. Šiuo metodu suformuluoti pagrindiniai viso darbo ir tyrimo teiginiai, pabaigoje padarytos galutinės išvados. Darbe taip pat naudojami indukciniai ir deduciniai samprotavimai. Deduciniu mąstymo būdu naujos žinios, išvados gaunamos iš bendrų žinių, o indukciniu – iš atskirų faktų suformuluojamos bendros išvados.

Kiekybinio tyrimo instrumentas – elektroninė anoniminė apklausos anketa ir anketinė apklausa raštu. Apklausą atliekant internetu, išvengiama įtakos tyrimo dalyviui, suteikiama privatumo, atsakant į klausimus. Per anketinę apklausą raštu nesuprastą ar sudėtingą klausimą respondentai gali perskaityti dar kartą, išvengdami galimo nepatogumo, jei reiktų paprašyti apklausos vykdytojo pakartoti klausimą (Ornstein, 2013). Anketa sukurta vadovaujantis nagrinėta moksline literatūra (kuriant anketos turinį) ir turima kitų tyrėjų apklausų patirtimi (anketos formai). Klausimai buvo rengiami lietuvių kalba, o parengus – išversti į ukrainiečių kalbą.

Klausimynas sudarytas apklausų portale <https://apklausa.lt/>, tiesioginė nuoroda į klausimyną pateikta Ukrainiečių integracijos centro steigėjai, kad išplatintų ją Integracijos centrą lankantiems ukrainiečiams. Siekiant surinkti tinkamą respondentų skaičių, anketa buvo paskelbta uždaroje „Facebook“ grupėje „Українці в Шяуляй“, taip pat respondentams buvo pateiktos anketos popierine forma Šiaulių valstybinės kolegijos organizuotame užsiėmime ukrainiečiams. Užsiėmimo metu išdalinta 15 anketų, užpildytų grįžo 10. Gražintos anketos užpildytos tinkamai, sugadintų nebuvo, jos rankiniu būdu suvestos į klausimyną apklausų portale.

Tyrimas atliktas 2023 m. lapkričio–gruodžio mėn., siekiant išsiaiškinti teikiamą socialinę paramą Ukrainos karo pabėgėliams Šiaulių mieste.

Anketinės apklausos metodu atliekant tyrimus, galioja visi bendriausi etiniai principai. Šio kiekybinio tyrimo metu buvo laikomasi visų tyrimo etikos principų, įskaitant pagarbos asmens privatumui, konfidencialumo ir anonimiškumo, geranoriškumo ir nusiteikimo nekenkti tiriamam asmeniui bei teisingumo principus (Lillemoen ir Pedersen, 2013).

Tyrimo imtis reprezentatyvi, lizdinė, imties dydis – 118 respondentų. Kad duomenys būtų tikslūs ir reprezentatyvūs, o apklausos rezultatai atspindėtų visų tiriamųjų (populiacijos) nuomonę, tyrimo imties dydis apskaičiuotas remiantis Paniotto formule (Паниотто, Максименко, 1982).

$$n = \frac{1}{\frac{\Delta^2}{N} + 1} = \frac{1}{\frac{(0.09)^2}{2573} + 1} = 117,8 = 118$$

n – tyrimo imties dydis.

Δ – imties paklaidos dydis.

N – generalinės visumos dydis.

Generalinės visumos dydį sudaro Ukrainos karo pabėgėlių (suaugusių asmenų) skaičius Šiauliuose, remiantis Šiaulių migracijos departamento skyriaus ir Šiaulių registracijos centro, Oficialiosios statistikos portalą (2024) pateiktais duomenimis – 2 573 (lapkričio mėn. duomenimis). Imties paklaidos dydis – 9 proc. (standartine paklaida socialiniuose moksluose laikoma 5–10 proc.). Respondentų atrankai taikyta *lizdinė atranka*, nes šis būdas pasirenkamas, kai tyrime dalyvaujančių asmenų populiacija yra didelė ir plačiai paplitusi geografiniu požiūriu, o bendri populiacijos elementų sąrašai nėra lengvai pasiekiami. Respondentai buvo pasirinkti pagal šiuos požymius: Lietuvoje registruoti karo pabėgėliai, Ukrainos piliečiai (pagal tautybę), gyvenantys Šiaulių mieste (pagal gyvenamąją vietą), tik pilnametystės amžiaus sulaukę asmenys (pagal amžių). Respondentų *sociodemografinės charakteristikos* pateiktos 1 lentelėje.

1 lentelė. Respondentų demografiniai duomenys

Respondentai (n = 118)	
<i>Lytis</i>	
• Moterys – 95,76 %	• Vyrų – 4,24 %
<i>Amžius</i>	<i>Išsilavinimas</i>
• 18–25 metai – 1,69 %	• Vidurinis 7,63 %
• 26–35 metai – 26,27 %	• Profesinis-techninis 19,49 %
• 36–45 metai – 53,39 %	• Nepilnas aukštasis (technikumas) 2,54 %
• 46–55 metai – 10,17 %	• Bazinis aukštasis (koledžas) 4,24 %
• 56–66 metai – 7,63 %	• Pilnas aukštasis (universitetas ir t. t.) 66,10 %
• 66 ir daugiau metų – 0,85 %	
<i>Laikas Lietuvoje</i>	<i>Pagrindinis socialinis vaidmuo visuomenėje</i>
• Iki 6 mėn. – 16,95 %	• Studentė (-as) 0,85 %
• 7–12 mėn. – 4,24 %	• Dirbanti (s) 44,92 %
• 12–18 mėn. – 41,53 %	• Nedirbanti (s) 34,75 %
• 18–24 mėn. – 35,59 %	• Pensininkė (-as) 5,08 %
• Daugiau nei 2 metai – 1,69 %	• Kita 14,41 %

Apibendrinant galima teigti, kad tyrime daugiausia dalyvavo 36–45 m. amžiaus moterys, turinčios aukštąjį išsilavinimą, didesniąją dalimi dirbančios ir Lietuvoje gyvenančios iki dvejų metų. Tad išvados, susijusios su šio darbo rezultatais, atspindės Ukrainos karo pabėgėlėms moterims teikiamos socialinės pagalbos poreikius.

Tyrimo rezultatai

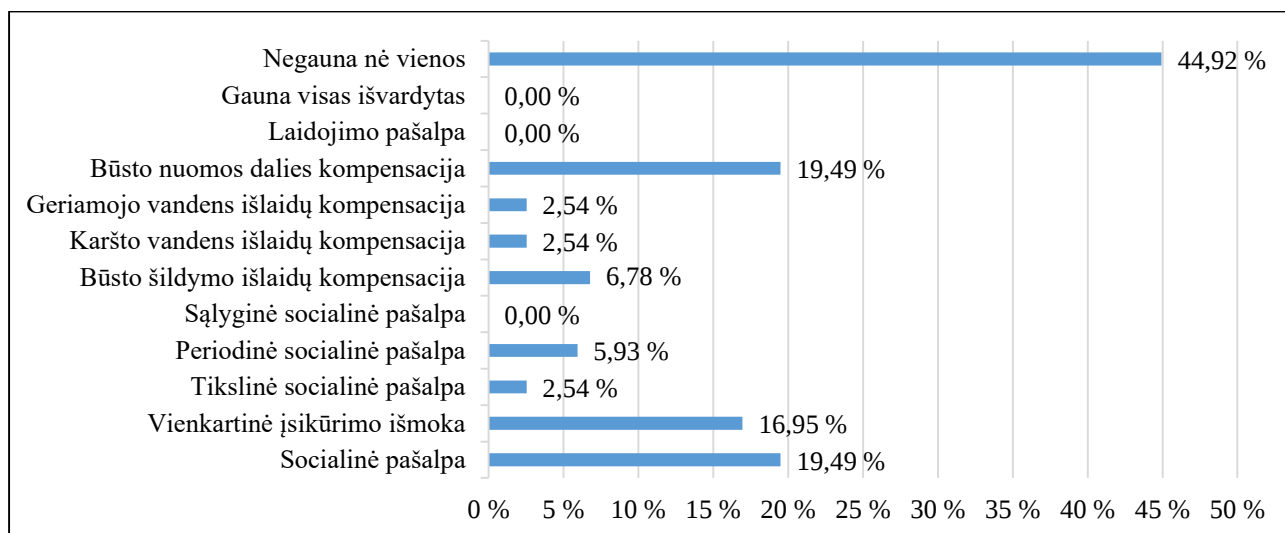
Tyrimo metu buvo siekiama įvertinti karo pabėgėlių socialinės pagalbos prieinamumą ir naudojamą socialinę paramą. Valstybės kontrolė (2023) nurodo, kad socialinė parama ir socialinės paslaugos pabėgėliams teikiamos tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir Lietuvos piliečiams: savivaldybėse, apimanč įvairių formų pagalbą, skirtą įveikti sunkumus. Remiantis LR socialinės apsaugos teisės aktais ir tarptautiniais įsipareigojimais dėl pabėgėlių teisių, buvo aktualu nustatyti, ar šios paramos priemonės pasiekiamos karo pabėgėliams. Gauti rezultatai pateikiami 2 lentelėje.

2 lentelė. Respondentų nurodytas pasirinkimas pasinaudoti socialine pagalba

Pasirinkimo teiginys	Procentai (n = 118)
Taip	77,12 %
Ne	22,88 %

Išanalizavus gautus duomenis, galima teigti, kad dauguma respondentų, t. y. 77,12 proc., pasinaudojo teikiama socialine pagalba. Nors Bitinas ir kt. (2020) nurodo, kad socialinės paramos tikslas yra padėti žmonėms, neturintiems finansinių resursų, ir užtikrinti pagrindinius gyvenimo poreikius, reikia atkreipti dėmesį, kad 22,88 proc. respondentų neteko pasinaudoti socialine pagalba.

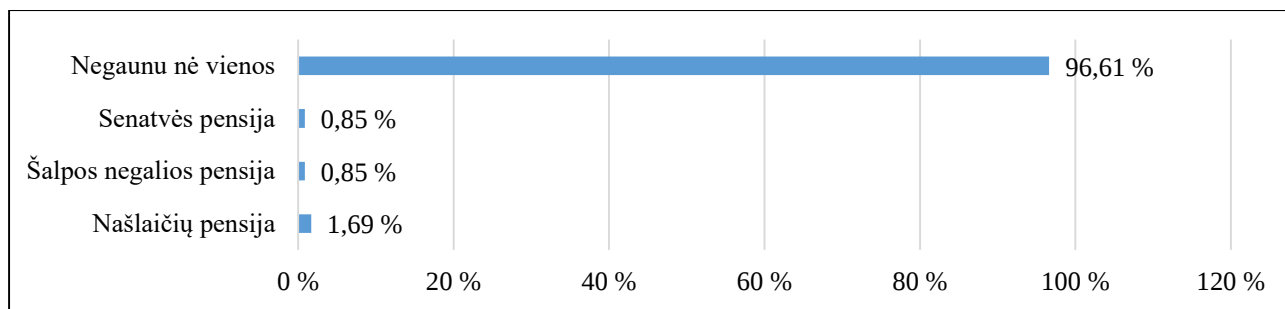
Visiems Ukrainos pabėgėliams, kuriems suteikta laikinoji apsauga, suteikiama teisė į socialinę paramą, įskaitant piniginę socialinę paramą (Skučienė ir Vilkoitytė, 2023). Piniginė socialinė parama skiriama, siekiant pagrindinio tikslo – sumažinti gyventojų skurdą ir socialinę atskirtį (Bitinas ir Bitaitis, 2014). Todėl aktualu sužinoti, kokiomis piniginės socialinės paramos rūšimis pasinaudojo respondentai, kad būtų galima geriau suprasti, kaip ši parama atitinka jų poreikius, kaip padeda prisitaikyti prie naujų gyvenimo sąlygų. Gauti rezultatai pateikti 1 paveiksle.

1 pav. Respondentų nurodyta gaunama socialinė parama iš savivaldybės (pasirinkimas iš kelių)

Išanalizavus respondentų nurodytą savivaldybės teikiamą piniginę socialinę paramą, pastebima, kad daugiau nei pusė respondentų – 55,08 proc. – gauna šią pašalpą. Testavimo būdu (vertinant turtą ir pajamas) nepasiturintiems gyventojams yra teikiama: socialinė pašalpa, būsto šildymo, šalto bei karšto vandens kompensacijos (Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 2024). Respondentai nurodė, kad socialinę pašalpą gavo 19,49 proc., tai rodo, jog karo pabėgėliai patiria ekonominių ir socialinių sunkumų, nes socialinė pašalpa skiriama šeimoms ir vienišiesiems asmenims, kurių pajamos nepakankamos, o gebėjimas pasirūpinti savimi dėl objektyvių, nuo jų nepriklausančių priežasčių yra ribotas (Bitinas ir kt., 2020). Dėl būsto nuomos dalies kompensacijų kreipėsi 19,49 proc. respondentų. Blažytė ir kt. (2022) pastebi, kad savivaldybės neturi pakankamai socialinių būstų, kuriuose galėtų apsigyventi karo pabėgėliai, o būsto nuomos kainos yra labai aukštos. Tad galima daryti prielaidą, kad nedidelis besikreipiančiųjų skaičius yra dėl to, jog karo pabėgėliai, norintys gauti būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją, privalo deklaruoti savo turtą ir pajamas už praėjusius kalendorinius metus, nuomos sutartis turi būti sudaryta ne trumpesniam kaip 1 metų laikotarpiui ir turi gauti / pratęsti / pakeisti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje. Dėl griežtų vertinimo sąlygų ne visi besikreipiantieji atitinka reikalavimus. Panaši situacija yra ir dėl vienkartinės įsikūrimo išmokos, kurios kreipėsi 16,95 proc. apklaustųjų. Analizuojant tyrimo rezultatus, pastebėta, kad didelė dalis respondentų, t. y. 44,92 proc., negauna nė vienos piniginės socialinės paramos. Galima teigti, kad didelė dalis respondentų gyvena iš turimų santaupų arba gauna pakankamai pajamų, nes piniginei socialinei pašalpa skiriama, kai vidutinės pajamos vienam asmeniui mažesnės nei 193,6 Eur/mėn.

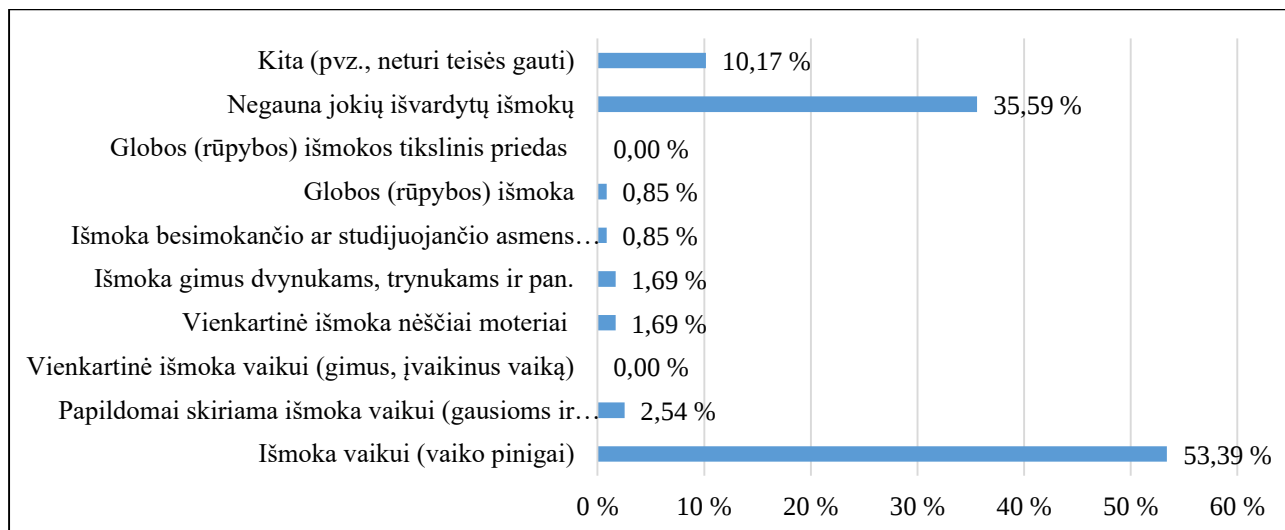
Nė vienas žmogus nėra garantuotas, kad gali išvengti socialinės rizikos veiksnių: ligos, senatvės, neįgalumo, maitintojo praradimo ir pan. (Bitinas ir kt., 2020). Dėl šių rizikos veiksnių asmenys gauna šalpos pensijas. Tyrimo metu siekta įvertinti, kokias šalpos pensijas gavo respondentai. Rezultatai pateikiami 2 paveiksle.

2 pav. Respondentų nurodytos gautos šalpos pensijos

Gaunamų šalpos pensijos tyrimo rezultatai parodė, jog jokių šalpos pensijų negauna 96,61 proc. atsakiusiųjų. Tikėtina, kad šalpos pensijos daugumai respondentų nepriklauso, kadangi, pagal gautus demografinius duomenis, dauguma respondentų yra dirbingo amžiaus ir dirbančios moterys.

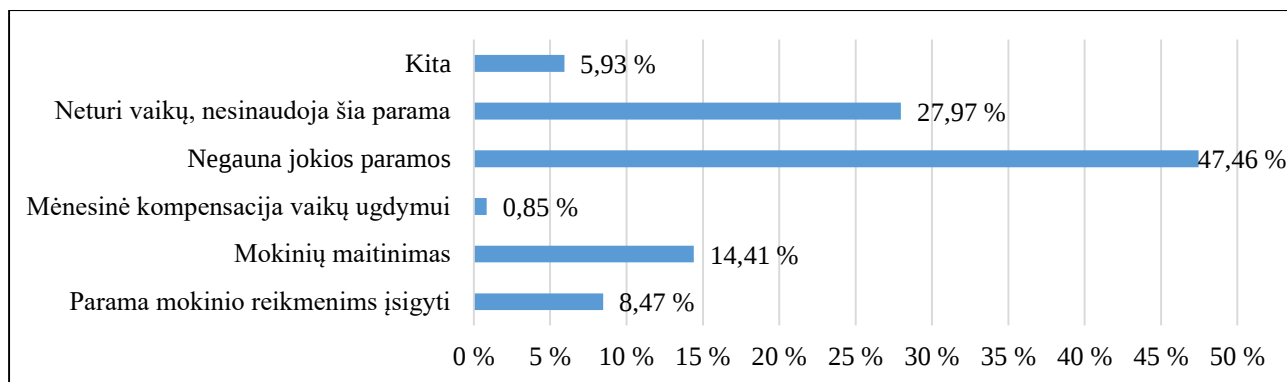
Vaiko auginimas priskiriamas prie socialinės rizikos veiksnių šalia senatvės, negalios, nedarbo ir kt. Žalimienė ir Dunajevs (2015) išskiria, kad šeimos ir vaikų socialinės rizikos atveju naudojamos piniginės priemonės – periodinės išmokos (pvz., tėvystės išmoka) ir vienkartinės išmokos (pvz., vaiko gimimo išmoka) – mokamos universaliu būdu, nevertinant šeimos pajamų. Socialinės apsaugos išmokomis šeimai siekiama kompensuoti tam tikrą dalį prarandamų profesinių pajamų dėl vaiko auginimo ir padengti ypatingas išlaidas, kurias patiria tėvai, augindami vaikus. Karo pabėgėlių, paramą gaunančių šeimų, kurios augina vaikus, situacija pateikta 3 paveiksle.

3 pav. Respondentų nurodytos gaunamos išmokos vaikams (pasirinkimas iš kelių)

Auginančios vaikus šeimos ir vienišos motinos iš vaikams skirtų išmokų dažniausiai – 53,39 proc. – gauna išmoką vaikui (vaiko pinigai), kuri mokama kategoriniu (universaliu) būdu, t. y. nevertinant turinės padėties kiekvienam vaikui iki 18 metų arba iki 23 metų, kai jis mokosi pagal bendrojo ugdymo programą (Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 2024). Papildomą išmoką vaikui gauna nedidelis procentas šeimų – 2,53 proc., todėl galima teigti, kad nėra daug gausių ar nepasiturinčių šeimų arba neįgalius vaikus augina tik kelios šeimos. Nepaisant to, didelė dalis moterų negauna jokių išmokų (35,59 proc.), o kitos (neturinčios teisės gauti) sudaro 10,17 proc. respondentų. Tai leidžia manyti, kad dalis moterų jau yra užauginusios vaikus, kita dalis – dar negimdžiusios.

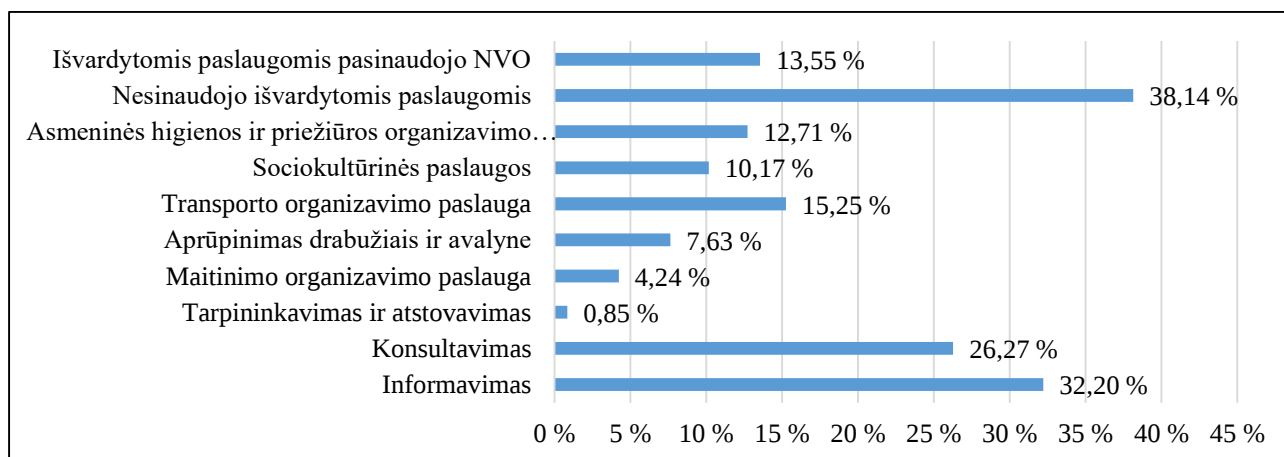
Kadangi tyrime šeimos, auginančios vaikus, sudaro svarbią dalį, aktualu išsiaiškinti ir šeimų, auginančių mokyklinio amžiaus vaikus, padėtį. Kokią paramą gauna mokyklinio amžiaus vaikai, pavaizduota 4 paveiksle.

4 pav. Respondentų, auginančių vaikus, kurie lanko mokyklą, nurodyta socialinė parama (pasirinkimas iš kelių)

Švietimo teisingumo kontekste garantuojama besimokančiojo teisė būti nediskriminuojamam (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 1991). Rūpinimasi asmens lygiomis galimybėmis atskleidžia teikiama parama mokiniams iš nepalankios socialinės, kultūrinės, ekonominės aplinkos. Mokiniais iš mažas pajamas gaunančių šeimų skiriamas nemokamas maitinimas – šią paramą gauna 14,41 proc. Šiaulių mokyklas lankančių vaikų – ir vienkartinė 2 bazinės socialinės išmokos dydžių parama (2024 m. – 110 Eur) mokinio reikmenims įsigyti, kurią gauna 8,47 proc. vaikų. Ukrainiečių vaikams (skirtingai nei lietuvių vaikams) nemokamas maitinimas ir vienkartinė išmoka būtiniausiems mokinio reikmenims skiriami nereikalaujant pateikti dokumentų, reikalingų jų teisei į šią paramą nustatyti (Valstybės kontrolė, 2023). Didelė dalis respondentų (47,46 proc.) nurodė, kad jokios paramos negauna, o šia parama nesinaudoja, nes neturi vaikų (27,97 proc.).

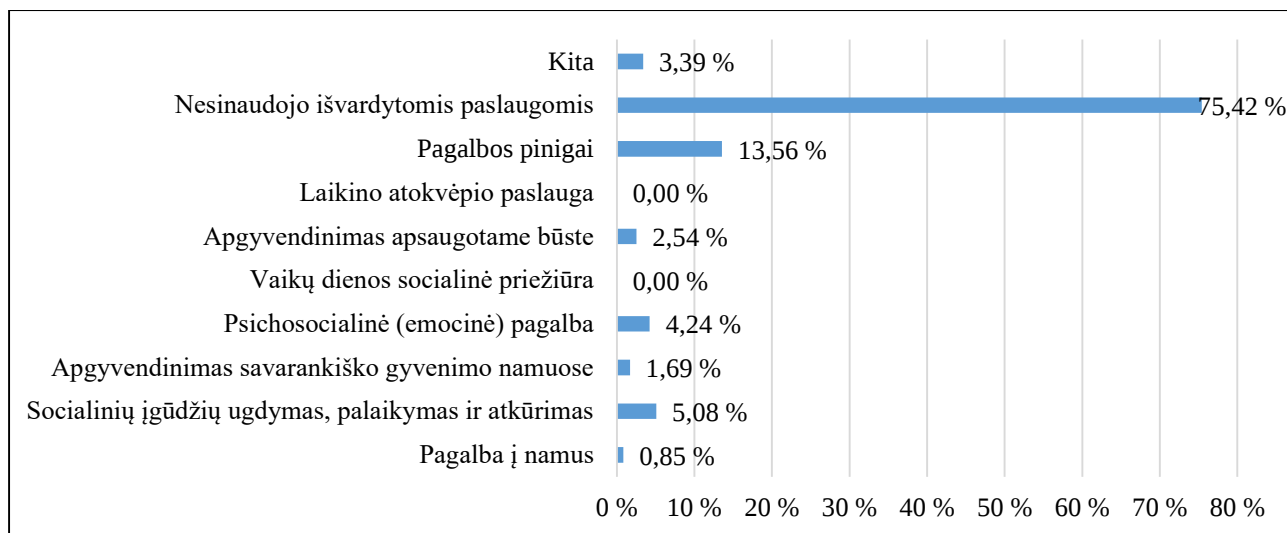
Asmenims, turintiems leidimą laikinai ar nuolat gyventi Lietuvoje, gali būti skiriamos ir teikiamos bendrosios ar specialiosios paslaugos. Bendrosios socialinės paslaugos gali būti teikiamos nenustatčius socialinių paslaugų poreikio (Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, 2006). Todėl tyrimu taip pat buvo siekiama išskirti karo pabėgėlių gaunamas socialines paslaugas, sužinoti, kokiomis socialinėmis paslaugomis naudojamosi dažniausiai. Gauti rezultatai pateikti 5 paveiksle.

5 pav. Respondentų nurodytos iš savivaldybės gautos bendrosios socialinės paslaugos (pasirinkimas iš kelių)

Tyrimo rezultatai parodė, kad respondentai iš miesto savivaldybės teikiamų bendrųjų socialinių paslaugų dažniausiai naudojosi informavimo paslauga – 32,20 proc., tad galima teigti, kad respondentams buvo aktualu sužinoti, kokią pagalbą gali gauti. Konsultavimo paslaugas gauna 26,27 proc., tai rodo, jog asmenys, atsidūrę sunkioje padėtyje, ieško veiksmingų problemų sprendimo būdų. Transporto organizavimo paslauga pasinaudojo 15,25 proc. Ši atsakiusių procentinė dalis nurodo, kad dalis asmenų dėl negalios, ligos ar senatvės judėjimo problemų ir nepakankamų pajamų negali naudotis nuosavu ar viešuoju transportu. Visomis išvardytomis paslaugomis pasinaudojo NVO – taip atsakė 13,55 proc. respondentų, o 38,14 proc. neteko pasinaudoti išvardytomis paslaugomis.

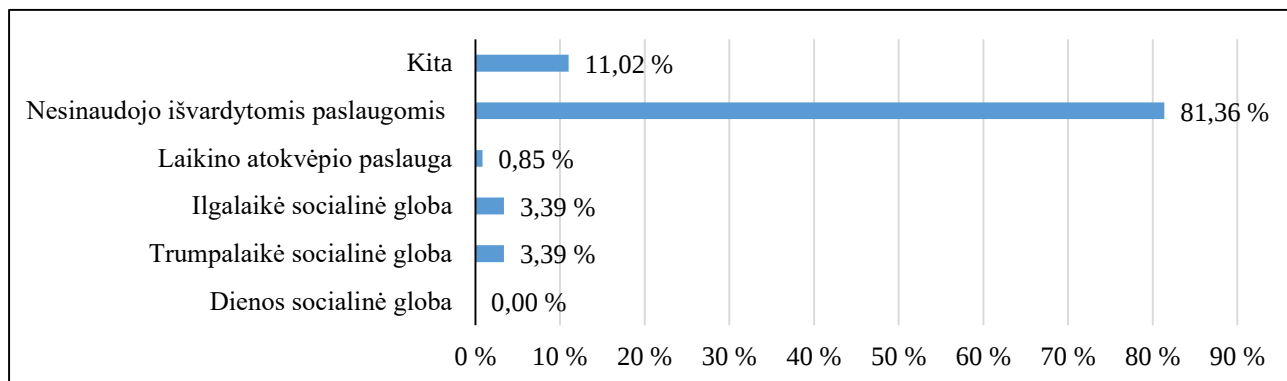
Socialinės priežiūros paslaugos teikiamos atsižvelgiant į nustatytą socialinių paslaugų poreikį, grąžinant gebėjimus pasirūpinti savimi ir padedant integruotis į visuomenę (Bitinas ir kt., 2020). Tyrimu siekta išsiaiškinti, kokiai daliai ukrainiečių reikalinga kompleksinė, bet nuolatinės specialistų priežiūros nereikalaujanti pagalba (žr. 6 pav.).

6 pav. Respondentų nurodytos iš savivaldybės gautos socialinės priežiūros paslaugos (pasirinkimas iš kelių)

Tyrimo rezultatai parodė, jog socialinės priežiūros paslaugų neprireikė 74,42 proc. respondentų. Daugiausia – 13,56 proc. – pasinaudojo pagalbos pinigais, o tai rodo, kad yra šeimų, vienišų mamų, kurios globoja vaikus. Socialinių įgūdžių ugdymo palaikymo ir atkūrimo paslauga naudojosi 5,08 proc., todėl galima teigti, jog šis procentas nurodo šeimas, patiriančias socialinę riziką. Psichosocialine pagalba pasinaudojo 4,24 proc. respondentų, tad galima teigti, kad ši dalis respondentų išgyveno krizę ar patyrė traumuojančių išgyvenimų.

Socialinės globos paslauga – asmenims teikiama kompleksinė, nuolatinės specialistų priežiūros reikalaujanti pagalba, kuri skirstoma į dienos, trumpalaikę ir ilgalaikę socialinę globą (Bitinas ir kt., 2020). Kokiomis socialinės globos paslaugomis naudojasi respondentai, pavaizduota 7 paveiksle.

7 pav. Respondentų nurodytos gaunamos socialinės globos paslaugos

Apibendrinus gautus tyrimo rezultatus, galima teigti, kad 81,36 proc. moterų nepriskiriamos socialinės globos paslaugų gavėjų grupei, tad didžiąjai daliai socialinės globos paslaugomis neteko naudotis. „Kita“ nurodė 11,02 proc., tad galima daryti prielaidą, jog ši procentinė dalis respondentų taip pat nesinaudojo šiomis paslaugomis. Atliepiant individualius senyvo amžiaus arba suaugusių asmenų su sunkia negalia poreikius, t. y. kompleksškai įvertinus asmenų organizmo funkcinį sutrikimą, negalią, socialinę situaciją, gebėjimus kasdienėje veikloje, rizikas ir kitas aplinkybes, buvo nustatyta trumpalaikė ir ilgalaikė socialinė globa, kuria pasinaudojo vienoda procentine dalimi – po 3,39 proc. respondentų.

Patekę į kitą šalį, naują aplinką, karo pabėgėliai susiduria su įvairiais iššūkiais, kuriuos įveikti gali padėti teikiama socialinė parama. Tyrimu taip pat buvo siekiama išsiaiškinti karo pabėgėlių nuomonę apie teikiamos socialinės paramos reikalingumą, siekiant suprasti, kokios pagalbos formos jiems yra svarbiausios ir labiausiai reikalingos, prisitaikant prie naujų gyvenimo sąlygų. Respondentų socialinės paramos reikalingumas pavaizduotas 3 lentelėje.

3 lentelė. Respondentų teiginiai, nurodantys socialinės paramos reikalingumą

<i>Socialinė parama</i>	<i>Labai reikalinga</i>	<i>Reikalinga</i>	<i>Nereikalinga</i>	<i>Neturiu nuomonės</i>
Piniginė socialinė parama	23,73 %	38,14 %	21,14 %	16,95 %
Kortelės maistui	38,14 %	50,00 %	9,32 %	2,54 %
Būsto šildymo išlaidų kompensacija	42,37 %	40,68 %	16,10 %	0,85 %
Karšto vandens išlaidų kompensacija	35,59 %	35,59 %	24,58 %	4,24 %
Geriamojo vandens išlaidų kompensacija	27,97 %	36,44 %	30,51 %	5,08 %
Būsto nuomos dalies kompensacija	50,00 %	27,97 %	21,19 %	0,85 %
Asmeninio asistento pagalba	2,54 %	5,93 %	82,20 %	9,32 %
Techninės pagalbos priemonės	0,85 %	2,54 %	88,14 %	8,47 %
Būsto pritaikymas	6,78 %	16,10 %	66,95 %	10,17 %
Netekto darbingumo šalpos išmokos	11,02 %	14,41 %	65,25 %	9,32 %
Išmokos vaikui (vaiko pinigai)	32,20 %	25,42 %	37,29 %	5,08 %
Išmokos besimokančio ar studijuojančio asmens vaiko priežiūrai	18,64 %	11,02 %	61,86 %	8,47 %
Globos (rūpybos) išmokos	1,69 %	7,63 %	81,36 %	9,32 %
Parama mokinio reikmenims įsigyti	15,25 %	25,42 %	54,24 %	5,08 %
Mėnesinė kompensacija vaikų ugdymui	14,41 %	29,66 %	50,86 %	5,08 %

Tyrimo rezultatai parodė, kad kas antras respondentas kaip *labai reikalingą* paslaugą nurodė būsto nuomos dalies kompensaciją. Valstybės kontrolės (2023) atlikto tyrimo išvadomis, nuomos kainos yra labai didelės, o savivaldybės turi nepakankamai socialinių būstų. Taip pat išvadose pažymima, kad karo pabėgėliai negali gauti socialinio būsto lengvesnėmis sąlygomis, kadangi nepriskiriami pažeidžiamų asmenų grupei. Kaip *labai reikalingas* ir *reikalingas* kortelės maistui nurodė 88,14 proc. respondentų. Galima teigti, kad maisto kortelės yra pagrindinė paramos forma susidūrusiems su finansiniais sunkumais, kuri suteikia galimybę pasirinkti maisto produktus pagal savo poreikius, kartu išsaugant orumą. Būsto šildymo išlaidų kompensacija reikalinga 83,05 proc. apklaustųjų. Tai rodo, kad šildymo sąskaitos sudaro svarbią dalį išlaidų ir turi įtakos respondentų finansinei gerovei. Respondentų nuomone, kad jiems *nereikalingos* techninės pagalbos priemonės, mano 88,14 proc., asmeninio asistento pagalbos reikalingumo nemato 82,20 proc. respondentų, o globos (rūpybos) išmokų nereikia 81,36 proc. Visais teiginiais nuomonės neturėjo iki 16,95 proc. atsakiusiųjų.

Žalimienės ir Dunajevo (2015) teigimu, gaudami socialines paslaugas, asmenys turi daugiau galimybių, nes įgalinami dalyvauti (mokosi, įdarbinami ir pan.). Todėl buvo aktualu sužinoti, kaip karo pabėgėliai vertina gaunamų socialinių paslaugų tikslingumą (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. Respondentų teiginiai, nurodantys socialinių paslaugų reikalingumą

<i>Socialinės paslaugos</i>	<i>Labai reikalinga</i>	<i>Reikalinga</i>	<i>Nereikalinga</i>	<i>Neturiu nuomonės</i>
Informavimas	33,05 %	53,39 %	10,17 %	3,39 %
Konsultavimas	22,03 %	57,63 %	17,80 %	2,54 %
Tarpininkavimas ir atstovavimas	5,08 %	22,88 %	57,63 %	14,41 %
Maitinimo organizavimo paslauga	5,93 %	16,10 %	67,80 %	10,17 %
Aprūpinimas drabužiais ir avalyne	6,78 %	21,19 %	65,25 %	6,78 %
Transporto organizavimo paslauga	18,64 %	26,85 %	50,85 %	4,24 %
Sociokultūrinės paslaugos	11,86 %	51,69 %	27,12 %	9,32 %
Psichosocialinė pagalba	18,64 %	33,90 %	38,98 %	8,47 %
Vaikų dienos socialinė priežiūra	4,24 %	20,34 %	69,49 %	5,93 %

Nagrinėjant respondentams pateiktus teiginius apie socialinių paslaugų reikalingumą ir apibendrinus respondentų atsakymus, galima teigti, kad 86,44 proc. apklaustųjų vertina informavimą, o konsultavimo paslaugų reikia 57,63 proc. visų atsakiusiųjų. 51,69 proc. ukrainiečių svarbūs kultūriniai poreikiai: galima teigti, kad sociokultūrinėmis paslaugomis siekiama išsaugoti savo identitetą ir išlaikyti ryšį su savo kultūra. Tačiau kaip *nereikalingas* paslaugas 69,49 proc. respondentų nurodo vaikų dienos socialinės priežiūros

paslaugas, 67,80 proc. – maitinimo organizavimo paslauga, o 65,25 proc. mano, jog nereikia aprūpinimo drabužiais ir avalyne paslaugos. Savo nuomonės apie atskiras paslaugas neturėjo iki 14,41 proc. respondentų.

Atliekant tyrimą, buvo keliama hipotezė – tikėtina, kad karo pabėgėliai, esantys Lietuvoje ilgiau nei dvejus metus, labiau linkę naudotis socialinėmis paslaugomis nei pinigine socialine parama. Suformuota nulinė ir alternatyvi hipotezė:

– **H₀ – nulinė hipotezė**, tvirtinanti, jog **nėra ryšio** tarp karo pabėgėlių, esančių Lietuvoje ilgiau nei dvejus metus, ir jų pasirinkimo naudotis socialinėmis paslaugomis ir pinigine socialine parama.

– **H₁ – alternatyvi hipotezė** – teiginys, kad **yra ryšys** tarp karo pabėgėlių, esančių Lietuvoje ilgiau nei dvejus metus, ir jų pasirinkimo naudotis socialinėmis paslaugomis ir pinigine socialine parama. Kad pasitvirtintų **H₁** $p < 0,05$, pasirinkti nagrinėti kintamieji: nepriklausomas kintamasis – karo pabėgėliai, esantys Lietuvoje ilgiau kaip dvejus metus; priklausomi kintamieji – gaunama piniginė socialinė parama ir gaunamos socialinės paslaugos. Priklausomi kintamieji atrinkti tie, kuriais naudojosi daugiau nei 10 proc. respondentų (žr. 5 lentelę).

5 lentelė. Kintamųjų sąsajos

<i>Priklausomas kintamasis</i>	<i>Nepriklausomas kintamasis</i>		<i>Priklausomas kintamasis</i>	<i>Nepriklausomas kintamasis</i>	
<i>Piniginė socialinė parama</i>	<i>Karo pabėgėliai, esantys Lietuvoje ilgiau nei 2 metus</i>		<i>Socialinės paslaugos</i>	<i>Karo pabėgėliai, esantys Lietuvoje ilgiau nei 2 metus</i>	
	<i>Pirsono Chi-kvadratas *p</i>	<i>Pirsono koreliacijos koeficientas **r</i>		<i>Pirsono Chi-kvadratas *p</i>	<i>Pirsono koreliacijos koeficientas **r</i>
Socialinė pašalpa	0,34	x	Informavimas	0,01*	0,32**
Vienkartinė įsikūrimo išmoka	0,09	x	Konsultavimas	0,03*	0,25**
Būsto nuomos dalies kompensacija	0,48	x	Transporto organizavimo paslauga	0,02*	–0,05**
Išmoka vaikui (vaiko pinigai)	0,00*	0,37	Asmeninės higienos ir priežiūros organizavimo paslauga	0,1	x
Mokinių maitinimas	0,47	x	Pagalbos pinigai	0,03*	–0,12**

* $p < 0,05$

0,5 < ** $r \leq 0,7$

Atlikus Pirsono Chi-kvadrato testą ir įvertinus koreliacijos koeficientus, nustatyta, kad tarp piniginės socialinės paramos ir karo pabėgėlių buvimo laiko Lietuvoje statistiškai reikšmingų ryšių nerasta, išskyrus vieną: išmoką vaikui (vaiko pinigai), kurios $p = 0,00$. Šis dydis yra mažesnis nei pasirinktas reikšmingumo lygmuo $\alpha = 0,05$. Kadangi $p < 0,05$, laikoma, kad ryšys tarp kintamųjų statistiškai reikšmingas. Atlikus kintamųjų tarpusavio koreliaciją, koreliacijos koeficientas $r = 0,37$, tai rodo vidutinio stiprumo teigiamą koreliaciją. Atlikus Chi-kvadrato kriterijaus testą ir apskaičiavus koreliacijos koeficientus tarp gaunamų socialinių paslaugų ir karo pabėgėlių, esančių Lietuvoje ilgiau nei dvejus metus, rasta statistiškai reikšmingų ryšių. Atlikta analizė parodė, kad tarp informavimo ir karo pabėgėlių, gyvenančių ilgiau nei dvejus metus Lietuvoje, gauta Pirsono χ^2 reikšmė $p = 0,01$ ($p < 0,05$), patikrinus kintamųjų tarpusavio koreliaciją, $r = 0,32$, vidutinio stiprumo, teigiama. Atlikus Chi-kvadrato kriterijaus testą tarp konsultavimo ir karo pabėgėlių, gyvenančių ilgiau nei dvejus metus Lietuvoje, gauta Pirsono χ^2 reikšmė $p = 0,03$ ($p < 0,05$), o tarpusavio koreliacija silpna teigiama – $r = 0,25$. Analizuojant transporto organizavimo paslaugos sąsajas su karo pabėgėliais, esančiais Lietuvoje ilgiau nei dvejus metus, nustatyta Chi-kvadrato kriterijaus reikšmė $p = 0,02$ ($p < 0,05$). Patikrinus kintamųjų tarpusavio koreliaciją, koreliacijos koeficientas $r = -0,05$, o tai rodo labai silpną neigiamą ryšį. Analizuojant pagalbos pinigų ir karo pabėgėlių, gyvenančių ilgiau nei dvejus metus Lietuvoje, sąsajas, nustatyta Pirsono χ^2 reikšmė $p = 0,03$. Nors rezultatas statistiškai reikšmingas ($p < 0,05$), koreliacijos koeficientas rodo labai silpną neigiamą ryšį $r = -0,12$. Įvertinus šiuos rezultatus, galima teigti, kad kai kurios socialinės paslaugos, tokios kaip informavimas, konsultavimas, yra susijusios su karo pabėgėlių, gyvenančių Lietuvoje ilgiau nei dvejus metus, tendencija jomis naudotis. Tad galima teigti, kad laikotarpis, kurį pabėgėliai praleido Lietuvoje, gali turėti įtakos jų pasirinkimui naudotis tam tikromis socialinėmis paslaugomis, tačiau ne visomis. Atlikta duomenų analizė leidžia daryti prielaidą, jog hipotezė iš dalies pasitvirtino, nes buvo rasta statistiškai reikšmingų ryšių, nors ir su labai silpna koreliacija.

Išvados

1. Nustatyta, kad socialine parama pasinaudojo didžioji dalis respondentų. Išskirstant piniginę socialinę paramą pagal teikiamas paramos rūšis, pastebėti nepasinaudojimo socialinės paramos išmokomis atvejai: beveik pusė visų respondentų nesinaudojo nė viena pinigine socialine parama, tik daugiau nei penktadalis respondentų gauna piniginę socialinę pašalpą ir būsto nuomos dalies kompensacijas, o šeštadalis – vienkartinę įsikūrimo išmoką. Daugiau nei pusė respondentų, auginančių vaikus, gauna išmokas vaikams (vaiko pinigus), o šalpos pensijomis, neįgaliesiems skirta pagalba, išmokomis ir paslaugomis naudojami pavieniai asmenys.
2. Analizuojant tyrimo rezultatus, išskirta, kad karo pabėgėliai dažniausiai pasinaudojo bendrosiomis socialinėmis paslaugomis: informavimu – trečdalis, konsultavimu – ketvirtadalis. Nustatyta, kad specialiųjų socialinių paslaugų – socialinės priežiūros, socialinės globos – absoliučiai daugumai respondentų neprireikė.
3. Socialinės paramos poreikis yra glaudžiai susijęs su karo pabėgėlių esama situacija. Empiriniu tyrimu atskleista, kad pasirenkamą socialinę paramą ir socialines paslaugas karo pabėgėliai vertina pagal savo asmeninius poreikius. Atsižvelgiant į juos, kas antram respondentui reikalingos būsto nuomos dalies kompensacijos, būsto šildymo išlaidų kompensacijos, trečdaliui reikia maisto kortelių, geriamojo vandens išlaidų kompensacijų. Socialinių paslaugų pasirinkimo poreikį sąlygoja ne tik karo pabėgėlių socialinis gyvenimas, bet ir jų padėtis darbo rinkoje, todėl didžiąjai daugumai reikia informavimo, konsultavimo paslaugų, o kas antram trūksta sociokultūrinių paslaugų.
4. Atliekant tyrimą, buvo kelta hipotezė, jog tikėtina, kad karo pabėgėliai, esantys Lietuvoje ilgiau nei dvejus metus, labiau linkę naudotis socialinėmis paslaugomis nei pinigine socialine parama. Atlikta duomenų analizė parodė, jog statistiškai reikšmingų ryšių buvo rasta, nors ir su labai silpna tarpusavio koreliacija, todėl laikoma, kad hipotezė iš dalies patvirtinta.

Literatūra

1. Bacys, T. (2018). Rusijos ir Ukrainos konfliktas socialinių tinklų informacinio karo kontekste: ekspertų požiūris. *Darbai ir dienos*, 69, 53–63. <https://www.vdu.lt/cris/entities/publication/18751fb2-85b8-4ee5-8d5a-715bac4c104a>
2. Bitinas, A., & Bitaitis, D. (2014). Piniginės socialinės paramos pertvarka: esminiai pokyčiai ir tendencijos. *Visuomenės studijos*, 6(3), 590–610. <https://ojs.mruni.eu/ojs/societal-studies/article/download/1891/3850>
3. Bitinas, A., Cirtautaitė-Kaminskienė, S., & Petrylaitė, V. (2020). *Socialinės apsaugos teisė*. Vilniaus universiteto leidykla.
4. Blažytė, G., Bielevičiūtė, I., & Stoma, S. (2022). *Savivaldybių atsakas į pabėgėlių iš Ukrainos priėmimą: patirtys, iššūkiai ir gerosios praktikos 2022*. <https://www.diversitygroup.lt/wp-content/uploads/2023/01/Karo-pabegeliu-is-Ukrainos-priemimas.pdf>
5. Brayman, A. (2008). *Social research methods* (3rd ed). Oxford: Oxford University Press.
6. Buchcik, J., Kovach, V., & Adedeji, A. (2023). Mental health outcomes and quality of life of Ukrainian refugees in Germany. *Health Qual Life Outcomes*, 21(23). https://www.researchgate.net/publication/369105733_Mental_health_outcomes_and_quality_of_life_of_Ukrainian_refugees_in_Germany
7. Buzarovas, A. (2023). Tendencies of adaptation and integration of immigrants from Ukraine in the European Union after the aggression of the Russian Federation against Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, 9(2), 73–90. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-2-73-90>
8. Chaaya, C., Devi Thambi, V., Sabuncu, Ö., Abedi, R., Awab, O. A. O., Uwishema, O., & Onyeaka, H. (2022). Ukraine – Russia crisis and its impacts on the mental health of Ukrainian young people during the COVID-19 pandemic. *Annals of medicine and surgery*, 79, 104033. <https://doi.org/10.1016/j.amsu.2022.104033>
9. Dėl laikinosios apsaugos Lietuvos Respublikoje užsieniečiams suteikimo: Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas. 2022 kovo 16 d. Nr. 224. (2024). Suvestinė redakcija 2024-08-28. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/cf1be101a54511ecaf79c2120caf5094/asr>
10. Długosz, P. (2023). War Trauma and Strategies for Coping with Stress Among Ukrainian Refugees Staying in Poland. *Journal of Migration and Health*, 8, 100196. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2666623523000466>
11. Echtermoff, G., Becker, J. C., Knausenberger, J., & Hellmann, J. H. (2022). Helping in the context of refugee immigration. *Current opinion in psychology*, 44, 106–111. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S2352250X21001688>
12. Головки, Л., & Королик-Бойко, Л. (2022). Ukrainian refugees in Italy: activities and assistance of Caritas and «MIST-IL PONTE» association. *Demography and Social Economy*, 50(4), 75–89. <https://ojs.dse.org.ua/index.php/dse/article/view/129>
13. Guogis, A. (2023). Regarding the Problem of Non-take-up of Cash Social Assistance in Lithuania. *Quarterly of Central European Political Science Alliance*, 24(93), 59–68.

https://www.researchgate.net/publication/375447429_Regarding_the_Problem_of_Non-take-up_of_Cash_Social_Assistance_in_Lithuania

14. Holovko, L., & Zvonar, V. (2022). The provision of social services to internally displaced persons in the communities of Ukraine. Publishing House „Baltija Publishing“, 295–309.
15. Konstantinov, V., Reznik, A., & Isralowitz, R. (2022). The impact of the Russian–Ukrainian war and relocation on civilian refugees. *Journal of Loss and Trauma*, 28(3), 267–269.
https://www.researchgate.net/publication/361856373_The_Impact_of_the-Russian-Ukrainian_War_and_Relocation_on_Civilian_Refugees
16. Lazutka, R., & Navicke, J. (2020). Migrants’ access to social protection in Lithuania. *Migration and Social Protection in Europe and Beyond*. IMISCOE Research Series. https://doi.org/10.1007/978-3-030-51241-5_18
17. Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas. 2006 sausio 19 d. Nr. X-493. Suvestinė redakcija nuo 2023-12-31 iki 2024-06-30. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.270342/asr>
18. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. (2024). *Piniginė socialinė parama nepasiturintiems gyventojams (socialinė pašalpa, būsto šildymo, geriamojo ir karšto vandens išlaidų kompensacijos)*. <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/seima-ir-vaikai/socialine-parama-seimoms-ir-vaikams/pinigine-socialine-parama-nepasiturintiems-gyventojams-socialine-pasalpa-busto-sildymo-geriamojo-ir-karsto-vandens-islaidu-kompensacijos/>
19. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. (2024). *Socialinė parama ukrainiečiams*. <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/socialine-integracija/lietuva-ukrainai/socialine-parama-ukrainieciams/>
20. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. 1991 birželio 25 d. Nr. I-1489. Suvestinė redakcija nuo 2024-02-01 iki 2024-05-31. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/asr>
21. Lillemoen, L., & Pedersen, R. (2013). Ethical challenges and how to develop ethics support in primary health care. *Nursing Ethics*, 20(1), 96–108. <https://doi.org/10.1177/09697330124526>
22. Matulionytė, R., & Navickė, J. (2018). Sąlygų griežtumas socialinės paramos sistemose: Lietuvos ir kitų Europos Sąjungos šalių palyginimas. *Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika*, 16, 7–25. <https://doi.org/10.15388/STEPP.2018.16.11420>
23. Mohajan, H. K. (2020). Quantitative Research: A Successful Investigation in Natural and Social Sciences. *Journal of Economic Development, Environment and People*, 9(4), 50–79. <https://doi.org/10.26458/jedep.v9i4.679>
24. Ornstein, M. (2013). *A Companion to Survey Research*. London: Sage Publications.
25. Oviedo, L., Seryczyńska, B., Torralba, J., Roszak, P., Del Angel, J., Vyshynska, O., ... & Churpita, S. (2022). Coping and Resilience Strategies Among Ukraine War Refugees. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(20), 13094. <https://doi.org/10.3390/ijerph192013094>
26. Паниотто, В. И., & Максименко, В. С. (1982). *Количественные методы в социологических исследованиях*. Наук. думка.
27. Regmi, P. R., Waithaka, E., Paudyal, A., Simkhada, P., & Van Teijlingen, E. (2016). Guide to the design and application of online questionnaire surveys. *Nepal Journal of Epidemiology*, 6(4), 640. <https://doi.org/10.3126/nje.v6i4.17258>
28. Skučienė, D., & Vilkoitytė, V. (2023). Lyg ant drugelio sparnų... apie socialinę politiką ir gerovės valstybę. Iš *Aidai iš auditorijų: knyga apie socialinę politiką*, 2023, 9–17. Vilniaus universiteto leidykla.
29. Valstybės kontrolė. (2023). *Išankstinio tyrimo ataskaita. Pagalba pabėgėliams, jų socialinė integracija*. Nr. ITE-1. <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/Product/24169>
30. Oficialiosios statistikos portalas (2024). *Karo pabėgėliai iš Ukrainos*. <https://osp.stat.gov.lt/ukraine-dashboards>
31. Vencius, T. (2023). Socialinė parama: stengiamasi „pataikyti“, bet taškų nėra. Iš *Aidai iš auditorijų: knyga apie socialinę politiką*, 2023, 36–47. Vilniaus universiteto leidykla.
32. Žalimienė, L., & Dunajevs, E. (2015). *Socialinės paramos dilema – tarp autonomijos ir paternalizmo*. Vilniaus universiteto leidykla.

ANALYSIS OF SOCIAL SUPPORT PROVIDED TO UKRAINIAN WAR REFUGEES

Summary

The article examines the social support provided to the refugees of the Ukrainian war in Lithuania, during the ongoing Russian aggression, who face various challenges in adapting to the new environment. The study aimed to determine the nature of financial support, identify the accessibility of social services, and highlight the need for social assistance. It also sought to evaluate how the nature of support changes depending on the duration of Ukrainian war refugees' stay in Lithuania. The data of the empirical research was collected by the questionnaire survey method. The research sample consisted of 118 Ukrainian war refugees, over 18 years old, living in Šiauliai. The results of the study revealed that although the majority of respondents used the provided social services, the distribution of monetary support remains uneven: almost half of the respondents did not use any monetary support, only more than a fifth of the respondents received cash social allowance and housing rent compensation, and a sixth received a one-time settlement payment. Respondents, raising children, receive benefits for children, but other benefits were used only by individual persons. It was highlighted that since the war, refugees mostly used general social services: information and counselling, transport organization service, but the absolute majority did not need either social care or social care services. The research revealed that the needs of social support are closely related to the social integration of war refugees and their situation in the labour market, with an emphasis on compensation for housing costs, food cards, Lithuanian language courses and assistance with employment.

Keywords: war refugees, refugees, social support, social services

Informacija apie autores

Lijana Simsonienė. Šiaulių valstybinės kolegijos Sveikatos priežiūros fakulteto Socialinio darbo katedros dėstytoja praktikė. Mokslinių tyrimų kryptis – socialinės paramos teikimas Ukrainos karo pabėgėliams. El. pašto adresas: l.simsoniene@svako.lt

Aristida Čepienė. Šiaulių valstybinės kolegijos Sveikatos priežiūros fakulteto Socialinio darbo katedros lektorė. Mokslinių tyrimų kryptys: socialinis darbas su neįgaliais asmenimis, užimtumo organizavimas bendruomenėse, socioedukacinės problemos suaugusiųjų ugdyje, socialinės paramos teikimas Ukrainos karo pabėgėliams. El. pašto adresas: a.cepiene@svako.lt